QORTI ~IVILI, PRIM'AWLA

Im]allef

Onor. Giannino Caruana Demajo LL.D.

Seduta ta' nhar il-{img]a 14 ta' Di`embru 2001

Numru

~itazzjoni 1144/1997

Joseph Abela u martu Mary Abela

versus

Generoso *sive* Jimmy Sammut u d-Direttur tar-Re[istru Pubbliku

F'din il-kaw\a l-atturi qeg]din ifittxu li jwaqqg]u testment sigriet li bih kien ma]tur b]ala werriet il-konvenut Generoso Sammut.

I`-`itazzjoni tg]id illi g]al \mien twil l-atturi kienu jie]du]sieb ta' Concetta armla minn {u\eppi Sammut, li ma kellhiex ulied u kienet iz-zija ta' l-attri`i. Din Concetta Sammut mietet fis-16 ta' Jannar 1997, u l-atturi]allsu g]all-funeral tag]ha. Hija kienet g]amlet testment fit-3 t'Ottubru 1995, fl-atti tan-Nutar Carmelo Lia, li bih kienet]atret b]ala werrieta tag]ha lill-atturi. {ara wkoll i\da li fis-Sekond'Awla tal-Qorti ~ivili kien pre\entat testment sigriet datat it-30 ta'

Novembru 1996, li ng]ad li kien it-testment ta' Concetta Sammut. F'dan it-testment it-testatri`i, wara li]assret kull testment ie]or li setg]et g]amlet qabel,]atret lill-konvenut b]ala l-werriet wa]dieni tag]ha.

L-atturi i\da jg]idu illi fl-a]]ar \mien ta']ajjitha Concetta mhux biss ma kinitx tkellem lill-konvenut i\da kienet ukoll tib\a' minnu. G]alkemm ing]ad li kienet Concetta Sammut li g]amlet it-testment sigriet g]and in-Nutar Antoine Agius, l-atturi jg]idu li jistg]u juru li dak in-nhar li suppost sar it-testment Sammut lanqas kienet]ar[et barra. Barra minn hekk, ukoll jekk sabet mezz biex tag]mel dan it-testment, Sammut ma kinitx f'kondizzjoni fi\ika u mentali li tag]mel testment. Ukoll, jekk it-testment huwa [enwin, ma setax sar]lief b'qerq u/jew tehdid.

L-atturi g]alhekk qeg]din jitolbu illi l-qorti:

1. tg]id illi t-testment sigriet li sar fit-30 ta' Novembru 1996 g]and in-Nutar Antoine Agius huwa falz, jew sar minn persuna li ma kinitx kapa`i tag]mel testment, jew sar b'qerq jew tehdid, u f'kull ka\ dak li hemm miktub fit-testment ma jaqbilx mar-rieda]ielsa ta' Concetta Sammut;
2. tg]id illi dak it-testment ma jiswiex;
3. tordna lill-konvenut Direttur tar-Re[istru Pubbliku jag]mel dak li jkun me]tie[biex l-atti tar-re[istru jkunu jaqblu mal-verità kif to]ro[minn din il-kaw\a;
4. tillikwida l-assi ereditarju ta' Concetta Sammut;
5. tordna lill-konvenut biex fi \mien qasir irodd lill-atturi l-beni kollha, mobbli u immobbli, tal-wirt ta' Concetta Sammut; u
6. fil-ka\ li ti`]ad dawn it-talbiet, tikkundanna lill-konvenut i]allas lill-atturi l-ispejje\ tal-funeral u g]as-servi[i li huma irrendew lil Concetta Sammut, wara li l-kumpens xieraq ji[i likwidat.

Qeg]din jitolbu wkoll l-ispejje\, fosthom dawk tal-mandati ippre\entati flimkien ma`-`itazzjoni.

Il-konvenut Direttur tar-Re[istru Pubbliku wie[eb li ma jafx il-fatti u g]alhekk joqg]od fuq il-provi li jin[iebu, sakemm dawn ikunu bi\\ejjed u l-a]jar kif trid il-li[i. Ressaq ukoll l-e``ezzjoni li f'kull ka\ ma g]andux ibati spejje\.

Il-konvenut Sammut ressaq l-e``ezzjoni illi t-talbiet ta' l-atturi g]andhom ji[u mi`]uda, bl-ispejje\, billi t-testment jiswa skond il-li[i.

Il-fatti li wasslu g]al dan il-ka\ [raw hekk:

Concetta Sammut kienet iz-zija ta' l-attri`i, o]t ommha. Kienet mara avvanzata fl-età u, fl-a]]ar xhur ta']ajjitha, g]alkemm \ammet id-dar tag]ha u kienet tmur hemm fil-g]odijiet, kienet torqod g]and l-atturi li kienu jduru biha u jie]du]siebha. Biex tpattilhom, fit-3 t'Ottubru 1995 kienet g]amlet testment fl-atti tan-Nutar Carmelo Lia u]atrithom werrieta tag]ha "b'kumpens ta' dak kollu li g]amlu u g]ad jag]mlu mag]ha"[1]. }alliet ukoll xi legati favur istituzzjonijiet karitevoli mmexxija mill-Knisja ta' Malta. B'dan g]arrfet ukoll lil Monsinjur Victor Grech xi xahar qabel mietet fis-16 ta' Jannar 1997[2].

L-atturi xehdu illi l-konvenut, li huwa]u l-attri`i u neputi ta' Concetta Sammut, kien ig]idilhom li l-[id kollu ta' Concetta kien sejjer jintilef g]all-familja g]ax kien ig]id illi kienet sejra t]alli l-[id tag]ha kollu lill-Knisja. G]alhekk kien issu[[erixxa li jiffalzifikaw testment biex [idha je]duh huma. L-attri`i qalet hekk fl-*affidavit* tag]ha ma]luf fit-13 t'Ottubru 1999:

> Irrid ng]id illi l-konvenut Jimmy Sammut, sa minn meta ziti [iet toqg]od mag]na, kien jistaqsini jekk iz-zija g]andhiex testment. Kien ming]alih ixewwixni kontra tag]ha billi jg]idli li z-zija ser t]alli kollox lill-fqar u lilna ma kienet ser t]allilna xejn. … … …

1 *Fol.* 41.

2 Ara x-xiehda ta' Mons. Victor Grech fis-seduta tat-12 ta' Mejju 2000, *fol.* 130.

> Il-konvenut … … … kien beda jitlobni l-*I.D. card* taz-zija u l-ewwel darba li staqsejtu g]alfejn kien qalli li ried jag]mel testment f'isimha. Kien ig]idli li b'avukat tajjeb u b'nutar]abib tieg]u hu kien kapa`i jag]ti daqqa ta' firma u jo]dilha [idha kollu.[3]

Fit-30 ta' Novembru 1996 il-konvenut kien]a fl-uffi``ju tan-Nutar Antoine Agius persuna illi n-nutar identifikaha mill-karta t'identità tag]ha b]ala Concetta Sammut. Din il-persuna g]amlet testment sigriet b'\ew[artikoli: fl-ewwel artikolu]assret kull testment li g]amlet qabel, u fit-tieni artikolu]atret lill-konvenut b]ala werriet wa]dieni tag]ha; ma hemm ebda dispo\izzjoni o]ra[4]. It-testment kien konsenjat lin-Nutar Antoine Agius sabiex dan jippre\entah fis-Sekond'Awla tal-Qorti ~ivili kif trid il-li[i. Il-konvenut xehed li, g]alkemm kien hu li wassal lil Concetta Sammut g]and in-Nutar, ma kienx jaf li kienet g]amlet testment.

Wara li mietet Concetta Sammut fis-16 ta' Jannar 1997, it-testment kien pubblikat min-Nutar Agius fl-14 ta'Mejju 1997[5]. L-g]ada li mietet Concetta, fis-17 ta' Jannar 1997, il-konvenut Sammut g]amel rikors g]all-]ru[ta' mandat ta' deskrizzjoni kontra l-wirt tal-mejta biex i]ares il-pretensjoni tieg]u talli kien "ippresta servi[i" lill-mejta[6].

Billi l-atturi kellhom suspett li l-konvenut kien g]amel dak li kien qal li kellu]sieb li jag]mel, *i.e.* jag]mel testment falz, huma g]amlu rapport lill-pulizija u saret inkjesta mill-ma[istrat. Il-konklu\joni ta' l-inkjesta kienet li l-firma ta' Concetta Sammut li tidher fuq it-testment sigriet ma kinitx [enwina[7].

Il-konvenut Sammut qieg]ed ji`]ad illi dak illi jidher li hu testment sigriet ta' Concetta Sammut sar b'xi mod bi ksur tal-li[i. Madankollu, fix-xiehda tal-

---

3 *Fol.* 26.

4 *Fol.* 46.

5 *Foll.* 45 *et seq.*

6 *Fol.* 49.

7 *Fol.* 71.

konvenut Sammut hemm diskrepanzi serji illi, fil-fehma tal-qorti, g]andhom iwasslu biex ma jitwemminx f'dak li qal.

Fl-*affidavit* ma]luf minnu fid-9 ta' Frar 2001[8], il-konvenut xehed hekk:

> Hi [Concetta Sammut] da]let we]edha g]and in-nutar, u jiena u n-neputi Charlot Attard qag]adna nistennewha fil-karrozza tieg]i. Iz-zija damet madwar sieg]a g]and in-nutar u wara wassalnieha d-dar. Hi ma qalitx x'g]amlet u a]na ma staqsejnihiex. Biss hi qaltilna sabiex ma nitkellmu ma]add li morna g]and in-nutar.
>
> Tant jiena ma kontx naf x'g]amlet illi meta hi mietet ma mortx darha sabiex nie]u l-affarijiet peress [illi] ma kontx naf li]allietni eredi tag]ha.

Meta xehed quddiem il-qorti fis-seduta tad-9 ta' Novembru 2001 kompla jg]id illi kien xi tliet xhur wara li mietet Concetta Sammut li sar jaf li kienet g]amlet testment sigriet[9]. Fil-fatt Concetta Agius kienet mietet fis-16 ta' Jannar 1997, u t-testment sigriet kien pubblikat fl-14 ta'Mejju 1997. Mela jekk tassew ma kienx jaf li Concetta Sammut kienet marret g]and in-Nutar Agius biex tag]mel testment sigriet, u sar jaf b'dan it-testment, kif xehed hu stess, xi tliet xhur wara li mietet, kien biss fl-14 ta' Mejju 1997, meta t-testment kien pubblikat, li seta' jsir jaf li hu kien in]atar werriet.

Madankollu, fis-17 ta' Jannar 1997, l-g]ada li mietet Concetta Sammut, il-konvenut {eneroso Sammut ippre\enta rikors g]all-]ru[ta' mandat ta' deskrizzjoni kontra l-wirt tag]ha; ir-ra[uni, imwettqa bil-[urament tieg]u, g]ala talab il-]ru[tal-mandat kienet illi huwa kien "ippresta servi[i lill-intimata".

Bil-mandat ta' deskrizzjoni setg]u jkunu mag]rufa l-beni tal-wirt, u dan kien ikun fl-interess tal-konvenut b]ala werriet. Il-]ru[tal-mandat, i\da, ma talbux fil-kwalità ta' werriet; ir-ra[uni kienet jew g]ax, kif ig]id hu, ma kienx jaf li hu werriet, jew inkella g]ax ma riedx jinkixef li kien jaf bit-testment sigriet. Sabiex

---

8 *Fol.* 135.

9 *Fol.* 175.

kiseb il-]ru[tal-mandat il-konvenut, kif rajna,]alef illi kien "ippresta servi[i lill-intimata"; meta i\da fid-9 ta' Novembru 2001 il-qorti staqsietu jekk qatt kienx g]amel xi \mien idur b'Concetta Sammut, il-konvenut wie[eb li le[10]. Il-konvenut nesa x'kien]alef biex kiseb il-]ru[tal-mandat, u b'hekk i\-\ejt tela' f'wi`` l-ilma; meta `a]ad li kien idur b'Concetta Sammut, il-konvenut kixef il-fatt illi l-kaw\ali tas-servi[i kienet biss pretest biex jikseb il-]ru[tal-mandat u hekk jikseb il-]arsien tal-beni tal-wirt bla ma jikxef li kien jaf bit-testment sigriet.

Din id-diskrepanza gravi fix-xiehda u fl-g]emil tal-konvenut Generoso Sammut, fil-fehma tal-qorti, ittelliflu l-kredibbiltà kollha, u l-qorti g]alhekk ma ssibhiex bi tqila li temmen dak li allegaw l-atturi, *i.e.* illi l-konvenut kien ried jag]milhom kompli`i mieg]u fil-falzifikazzjoni tat-testment u, meta ra li ma ridux ikomplu mieg]u, kompla wa]du u fittex li jie]u l-benefi``ju kollu hu.

Dan kollu juri g]ala kien instab fl-inkjesta tal-ma[istrat illi l-firma ta' Concetta Sammut fuq it-testment ma kinitx [enwina.

G]al dawn ir-ra[unijiet il-qorti sejra tilqa' t-talbiet ta' l-atturi fejn dawn talbu illi l-qorti tg]id illi t-testment sigriet ma hux awtentiku u illi g]alhekk ma jiswiex.

G]all-g]anijiet tar-raba' talba, dwar il-likwidazzjoni tal-beni tal-wirt, il-qorti sejra toqg]od fuq dak li xehed l-attur Joseph Abela fl-*affidavit* ma]luf fit-13 t'Ottubru 1999[11], u fuq il-verbal ta' l-esekuzzjoni tal-mandat ta' deskrizzjoni ma]ru[fuq talba tal-konvenut Sammut[12].

Il-qorti hekk taqta' din il-kaw\a:

---

10 *Fol.* 178.

11 *Fol.* 30.

12 *Foll.* 61 *et seqq.*

1. tilqa' l-ewwel u t-tieni talbiet billi tg]id illi d-dokument ippubblikat min-Nutar Antoine Agius fl-14 ta' Mejju 1997 b]ala t-testment sigriet ta' Concetta Sammut ma hux [enwin, u ma jiswiex b]ala testment;

2. tilqa' t-tielet talba billi tordna lill-konvenut Direttur tar-Re[istru Pubbliku, hekk kif din is-sentenza ssir finali, jag]mel annotazzjoni fin-nota ta' insinwa numru 6656 ta' l-1997, relativa g]all-pubblikazzjoni ta' testment sigriet fl-14 ta' Mejju 1997, biex ig]id illi dak it-testment, bis-sa]]a ta' din is-sentenza, [ie m]assar u ma jiswiex;

3. tipprovdi dwar ir-raba' talba billi tg]id illi l-beni tal-wirt ta' Concetta Sammut huma dawk il-beni msemmija minn Joseph Abela fl-*affidavit* ma]luf fit-13 t'Ottubru 1999, *fol.* 30, u dawk il-beni msemmija fil-verbal ta' l-esekuzzjoni tal-mandat ta' deskrizzjoni numru 246/1997 fl-ismijiet **Generoso Sammut *versus* Joseph Abela *nomine*** ma]ru[fis-17 ta' Jannar 1997;

4. tilqa' l-]ames talba billi tikkundanna lill-konvenut Generoso Sammut irodd lill-atturi l-beni kollha tal-wirt ta' Concetta Sammut li jinsabu f'idejh;

5. ma tqisx is-sitt talba billi ma hu me]tie[ebda provvediment dwarha; u

6. tikkundanna lill-konvenut Generoso Sammut i]allas l-ispejje\ kollha tal-kaw\a, ukoll dawk tal-konvenut Direttur tar-Re[istru Pubbliku.

Giannino Caruana Demajo　　　　　　　　　　　　　　　Connie Micallef
Im]allef Dep. Re[.